

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ મધ્યે ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

વિશેષ દીવાની અરજી નં. ૨૦૬૩/૨૦૧૫

માં

લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૧૩૨/૨૦૧૫

સાથે

લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૧૩૨/૨૦૧૫

માં

દીવાની અરજી નં. ૧૧૯૭/૨૦૧૫

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર અર્થે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.એસ. ઝવેરી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.જી. ઉૈઝી

=====

૧ શું લોકલ અખબારના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવા માટે મંજૂરી આપી શકાય?

૨ રિપોર્ટ્સને સંદર્ભિત કરવો કે નહીં?

૩ શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?

૪ શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ
આદેશના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ છે?

૫ શું તેને દીવાની ન્યાયાધીશને પરિપત્રિત કરવો જોઈએ?

=====

વિપુલભાઈ માનસિંહભાઈ ચૌધરી અપીલકર્તાઓ

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૨ સામાવાળાઓ

=====

ઉપસ્થિતી:

અપીલકર્તા નં.૧ ના વરિષ્ઠ વકીલશ્રી બી.બી. નાઈક, વકીલ શ્રી પી.એસ.

ચામ્પાનેરી સાથે,

સામાવાળા(ઓ) નં.૧ તરફે અધિક એડવોકેટ જનરલ શ્રી પી.કે. જાની,

સાથે સહાયક સરકારી વકીલ શ્રી રોહન યાજ્ઞિક

=====

ન્યાયપીઠ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.એસ. ઝવેરી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.જી. ઉરૈઝી

તારીખ: ૦૪/૦૨/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. અમે અપીલકર્તા તરફથી શ્રી બી.બી. નાયક, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ, જેઓ શ્રી પી.એસ. ચાંપાનેરી સાથે હાજર હતા, તથા પ્રતિવાદી – રાજ્ય તરફથી શ્રી પી.કે. જાની, વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલ, જેઓ શ્રી રોહન યાજ્ઞિક, વિદ્વાન એ.જી.પી. સાથે હાજર હતા, તેમને સાંભળ્યા છે. પક્ષકારોની સંમતિથી, આ બાબત આજે અંતિમ સુનાવણી માટે હાથ ધરવામાં આવે છે.

૨. આ આંતર-અદાલતી લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ, વિશેષ દીવાની અરજી ક્રમાંક ૨૦૬૩ ઓફ ૨૦૧૫ માં વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ દ્વારા તા. ૦૨.૦૨.૨૦૧૫ના રોજ પારિત કરવામાં આવેલ આદેશને પડકારીને દાખલ કરવામાં આવી છે, જેના દ્વારા વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે રિટ અરજી નામંજૂર કરી હતી.

૩. વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ સમક્ષ રિટ અરજી તથા આ અપીલ

દાખલ થવા સુધી દોરી ગયેલાં સંક્ષિપ્ત તથ્યો નીચે મુજબ દર્શાવવામાં આવે છે:

૩.૧ અપીલકર્તા, જે હાલમાં મહેસાણા જિલ્લા સહકારી દૂધ ઉત્પાદક સંઘ લિમિટેડ (આગળ ‘સંઘ’ તરીકે ઉલ્લેખિત) ના અધ્યક્ષ છે અને તેમજ ગુજરાત સહકારી દૂધ માર્કેટિંગ ફેડરેશન (આગળ ‘ફેડરેશન’ તરીકે ઉલ્લેખિત) ના પણ અધ્યક્ષ છે, તેમણે રિટ અરજી દ્વારા ગુજરાત સહકારી મંડળીઓ અધિનિયમ, ૧૯૬૧ (ટૂંકમાં ‘અધિનિયમ’) ની કલમ ૭૬બી(૧)(૨) હેઠળ સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા જારી કરવામાં આવેલી તા. ૧૨.૦૧.૨૦૧૫ની કારણ દર્શાવો નોટિસને પડકારેલી હતી.

૩.૨ તા. ૨૧.૧૦.૨૦૧૩ના રોજ, ફેડરેશનના મેનેજિંગ ડિરેક્ટરે અપીલકર્તા વિરુદ્ધ આક્ષેપ આરૂપિત કરતી કેટલીક માહિતી રજૂ કરી હતી, જેના આધારે ગુજરાત સરકારના સચિવે રજિસ્ટ્રારને માહિતી એકત્રિત કરવા નિર્દેશ આપ્યો હતો. ત્યારબાદ, તેણે ફેડરેશનના બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સના સભ્યોને ફેડરેશનના ચેરમેન — હાલના અપીલકર્તા — વિરુદ્ધ અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ મંજૂર કરવાની બાબતનો વ્યવહાર હાથ ધરવા માટે સંદેશા/કાર્યસૂચના નોટિસ જારી કરી હતી.

૩.૩ બેઠક ૨૬.૧૦.૨૦૧૩ના રોજ યોજાનાર તરીકે નિર્ધારિત કરવામાં

આવી હતી અને અપીલકર્તાને કાર્યસૂચનાની નોટિસ ૨૪.૧૦.૨૦૧૩ના રોજ પ્રાપ્ત થઈ હતી. ત્યારબાદ ૨૫.૧૦.૨૦૧૩ના રોજ અપીલકર્તાએ ૨૦૧૩ની વિશેષ દીવાની અરજી ક્રમાંક ૧૬૫૧૫ દાખલ કરી હતી અને આ અદાલતે ૨૫.૧૦.૨૦૧૩ના આદેશ દ્વારા અપીલકર્તા વિરુદ્ધના અવિશ્વાસના પ્રસ્તાવને મંજૂરી આપવા માટે બેઠક બોલાવવાની અને યોજવાની કાર્યવાહી પર સ્થગિતી મૂકી હતી.

૩.૪ ત્યારબાદ ઉક્ત રિટ અરજીમાં અંતરિમ રાહત ચાલુ રહી અને તે દરમિયાન જાહેર હિત અરજીરૂપે રિટ અરજી (પી.આઈ.એલ.) ક્રમાંક ૩૦૨ ઓફ ૨૦૧૩ દાખલ કરવામાં આવી. તા. ૨૯.૧૧.૨૦૧૩ના રોજ, આ અદાલતે અપીલકર્તા વિરુદ્ધ ફેડરેશનની બેઠક યોજવા સામે અંતરિમ રાહત મંજૂર કરી. ડબ્લ્યુ.પી. (પી.આઈ.એલ.) માં થયેલા આદેશના અનુસંધાને, સંયુક્ત રજીસ્ટ્રારના અધ્યક્ષપદ હેઠળ વિશેષ તપાસ દળની રચના કરવામાં આવી.

૩.૫ તા. ૨૩.૦૧.૨૦૧૪ના રોજ, સામાવાળા નં. ૧ એ સંઘની મેનેજિંગ કમિટીના સભ્યો વિરુદ્ધ આક્ષેપિત નાણાકીય અનિયમિતતાઓ અને વિશ્વાસભંગ અંગે ફરિયાદ દાખલ કરવા માટે આદેશ કર્યો હતો અને તે હેતુસર તેમણે જિલ્લા નોંધણી અધિકારી, ફૂઓપરેટિવ સોસાયટીઝ, પાટણને ફોજદારી ફરિયાદ નોંધાવવા નિર્દેશ આપ્યો હતો. તે મુજબ, મહેસાણા સિટી ‘બી’

ડિવિઝન પોલીસ સ્ટેશન સમક્ષ ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી.

૩.૬ ત્યારબાદ, તા. ૧૨.૦૧.૨૦૧૫ના રોજ, સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા અધિનિયમની કલમ ૭૬બી(૧)(૨) હેઠળ અપીલકર્તાને કારણ દર્શાવો નોટિસ જારી કરવામાં આવી. અપીલકર્તાએ તા. ૧૬.૦૨.૨૦૧૫ના રોજ દસ્તાવેજોની નકલો પૂરી પાડવા માટે અરજી રજૂ કરી, જે નકલો તેને આશરે તા. ૨૩.૦૧.૨૦૧૫ના રોજ પૂરી પાડવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાને તા. ૨૮.૦૧.૨૦૧૫ના રોજ કારણ દર્શાવો નોટિસનો જવાબ રજૂ કરવાનો હતો, પરંતુ સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા સુનાવણી તા. ૦૩.૦૨.૨૦૧૫ સુધી મુલતવી રાખવામાં આવી.

૩.૭ તેથી, અપીલકર્તાએ માત્ર દૂર કરવાની આજ્ઞા જ નહીં પરંતુ સૂચનામાં દર્શાવ્યા મુજબ ભવિષ્યમાં અયોગ્ય ઠરાવવાના પગલાની પણ આશંકા રાખીને, વિશેષ દીવાની અરજી ક્રમાંક ૨૦૬૩ ઓફ ૨૦૧૫ દાખલ કરીને આ અદાલતનો આશરો લીધો, જે ૦૨.૦૨.૨૦૧૫ના રોજ સુનાવણી માટે આવી હતી. વિધાવાન એકલ ન્યાયાધીશે ૦૨.૦૨.૨૦૧૫ના આદેશ દ્વારા રિટ અરજી ફગાવી દીધી હતી અને તેથી, તેનાથી વ્યથિત થઈ અપીલકર્તાએ આ અદાલતનો આશરો લીધો છે.

૪. અપીલકર્તા તરફથી હાજર રહેલા વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી બી.બી. નાયક, શ્રી ચાંપાનેરી સાથે, એ દલીલ કરી કે આ અદાલતે રિટ અરજીઓ અને અપીલોમાં પસાર કરેલા આદેશો સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ એસ.એલ.પી.ના વિષયરૂપ છે. તેમણે રજૂ કર્યું કે અધિનિયમમાં અથવા નિયમોમાં કોઈ વૈધાનિક જોગવાઈના અભાવે સહકારી મંડળીની કોઈપણ વ્યક્તિ વિરુદ્ધ અવિશ્વાસનો પ્રસ્તાવ પસાર કરી શકાય કે નહીં, તે અંગેનો પ્રશ્ન ઉક્ત કાર્યવાહીનો મુખ્ય વિવાદ છે અને મુખ્ય બાબત તરીકેની એસ.એલ.પી. નં. ૫૨૭૦ ઓફ ૨૦૧૪ની સુનાવણી સમાપ્તિના આરે છે, કારણ કે પ્રત્યુત્તર અને રજૂઆતો હવે ૦૫.૦૨.૨૦૧૫ના રોજ કરવાની છે.

૪.૧ શ્રી નાયકએ રજૂઆત કરી કે અપીલકર્તા વિરુદ્ધ પ્રારંભ કરાયેલ કાર્યવાહી સદ્ભાવપૂર્વકની નથી. તેમણે રજૂઆત કરી કે વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે આ બાબતનું મૂલવણ અને વિચારણા કરવામાં નિષ્ફળ ગયા કે સામાવાળા નં. ૨એ, અધિનિયમની કલમ ૭૬બીની જોગવાઈઓ હેઠળ વિચારાયેલી રીતે મત રચતી વખતે, કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે જરૂરી અધિકારક્ષેત્ર સંબંધિત તથ્યોના અભાવે કારણ દર્શાવો નોટિસ જારી કરવાનો અભિપ્રાય રચ્યો હતો. અધિનિયમની કલમ ૭૬બી નીચે મુજબ છે:

૭૬બી. અધિકારીને દૂર કરવું. – (૧) જો રજિસ્ટ્રારના મત મુજબ કોઈ

અધિકારી સતત ડિફોલ્ટ કરે છે અથવા આ અધિનિયમ અથવા

નિયમો અથવા ઉપનિયમો દ્વારા તેના પર મુકવામાં આવેલી ફરજોનું પાલન કરવામાં બેદરકાર રહે છે અથવા મંડળીના હિતોને પ્રતિકૂળ એવું કંઈ કરે છે અથવા જ્યાં તે આ અધિનિયમ દ્વારા અથવા આ અધિનિયમ હેઠળ અયોગ્ય ઠરે છે, ત્યાં રજિસ્ટ્રાર, તે અધિકારીને સાંભળવાની તક આપ્યા બાદ, આદેશ દ્વારા એવા અધિકારીને દૂર કરી શકે છે અને મંડળીને તે દૂર કરવાની કારણે ઊભી થયેલી ખાલી જગ્યામાં કોઈ વ્યક્તિ અથવા લાયક સભ્યને ચૂંટવા અથવા નિયુક્ત કરવા માટે દિશા આપી શકે છે અને આ રીતે ચૂંટાયેલ અથવા નિયુક્ત થયેલ અધિકારી તે જ અવધિ સુધી હોદ્દો ધારણ કરશે જેટલી અવધિ સુધી તે અધિકારી, જેના સ્થાને તે ચૂંટાયો અથવા નિયુક્ત થયો છે, ખાલી જગ્યા ઊભી ન થઈ હોત તો હોદ્દો ધારણ કર્યો હોત.

(૨) રજિસ્ટ્રાર આદેશ દ્વારા એવો નિર્દેશ આપી શકશે કે આમ પદ પરથી દૂર કરાયેલ અધિકારીને, જે મંડળીમાંથી તેને દૂર કરવામાં આવ્યો હોય તે મંડળીમાં તથા અન્ય કોઈપણ મંડળીમાં કોઈપણ પદ ધારણ કરવા અથવા તે માટેની ચૂંટણી લડવા માટે, આદેશની તારીખથી વધુમાં વધુ ચાર વર્ષથી ન વધતી અવધિ સુધી અયોગ્ય ઠરાવવામાં આવશે અને તે મુજબ એવો અધિકારી અયોગ્ય ગણાશે."

૪.૨ શ્રી નાઈકએ વધુમાં દલીલ કરી કે માનનીય એકલ ન્યાયાધીશે આ બાબતનું મૂલવણ અને વિચાર કરવામાં નિષ્ફળ ગયા છે કે અધિનિયમની કલમ ૭૬બી ની ઉપકલમ (૨) હેઠળ જોગવાયેલ અપાત્રતા કરવાનો આદેશ સ્વયંસિદ્ધ રીતે અનુસરવાનો નથી. તેમણે રજૂ કર્યું કે પ્રથમ દૂર કરવાની આજ્ઞા હોવી આવશ્યક છે અને ત્યારબાદ જ અધિનિયમની કલમ ૭૬-બી ની ઉપકલમ (૨) હેઠળ, અધિનિયમની કલમ ૭૬બી ની ઉપકલમ (૨) હેઠળ જેને દૂર કરવાનો આદેશ કરવામાં આવ્યો હોય તે અધિકારી અંગે કાર્યવાહી આરંભ કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકાય.

૪.૩ શ્રી નાઈકએ રજૂઆત કરી કે પ્રથમ તબક્કે અધિનિયમની કલમ ૭૬બીની ઉપકલમ (૧) હેઠળ પદ પરથી દૂર કરવાનો આદેશ થવો આવશ્યક છે અને તે પછી જ તે જોગવાઈ મુજબ, અધિનિયમની કલમ ૭૬બીની ઉપકલમ (૨) હેઠળ આ રીતે દૂર કરાયેલા અધિકારીને ભવિષ્ય માટે અયોગ્ય ઠેરવવાની કાર્યવાહી શરૂ કરવા કાયદેસર રીતે પગલું લઈ શકે અને અન્યથા નહીં. તેમણે રજૂ કર્યું કે તેથી વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે એવું ઠરાવવામાં ભૂલ કરી છે કે અધિનિયમની કલમ ૭૬બી હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવા દર્શાવ કારણ નોટિસ અધિકારક્ષેત્ર વિના છે એવું કહી શકાય નહીં. તેથી તેમણે દલીલ કરી કે પડકારવામાં આવેલી નોટિસ, જે કલમ ૭૬બી(૧) અને (૨) હેઠળ સંયુક્ત

નોટિસ છે, ગેરકાનૂની છે અને તેને રદ કરવી યોગ્ય છે.

૪.૪ શ્રી નાઈકએ દલીલ કરી કે નોંધ પર ઉપલબ્ધ કોઈપણ સામગ્રીના અભાવે વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે એ રીતે ઠરાવવામાં ભૂલ કરી છે કે આ અદાલત માને છે કે અપીલકર્તાએ ચેરમેન તરીકે સોસાયટીના હિતના વિરુદ્ધ કાર્ય કર્યું હોવાનું આક્ષેપિત છે, છતાં હકીકત એ છે કે અપીલકર્તા સામે વ્યક્તિગત રીતે કોઈ કાર્ય આક્ષેપિત કરાયેલ નથી, સિવાય કે સોસાયટીના વહીવટી વડા તરીકે, જ્યારે એવો અભિપ્રાય સહકાર, સહકારી ચળવળ, સહકારી સોસાયટી અને સહકારી સોસાયટીઓ અધિનિયમ, ૧૯૬૧ માટે અજાણ્યો છે, અને તેમણે અધિનિયમની કલમો ૭૩ અને ૭૪માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓનું મૂલવવામાં અને વિચારવામાં નિષ્ફળ ગયા છે.

૪.૫ શ્રી નાઈકએ રજૂઆત કરી કે વાસ્તવમાં સોસાયટી વિરુદ્ધ યોગ્ય કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે અધિનિયમમાં વિવિધ જોગવાઈઓ છે અને માત્ર ત્યારે જ, જ્યારે એવું જાણવા મળે કે કોઈ વિશિષ્ટ અધિકારી બેદરકારીના કૃત્ય માટે જવાબદાર છે અથવા સોસાયટીને કોઈ નુકસાન પહોંચાડવા માટે જવાબદાર છે, ત્યારે તેની વિરુદ્ધ અધિનિયમની કલમ ૭૬બી હેઠળ કાર્યવાહી કરી શકાય. તેમણે અધિનિયમની કલમો ૭૩, ૭૪ અને ૮૧ પર આધાર મૂક્યો છે અને રજૂઆત કરી છે કે જો તમામ members ઓ સોસાયટીએ સમૂહિક વિવેકથી લીધી

હોય, તો એવું કહી શકાય નહીં કે અપીલકર્તાએ વ્યક્તિગત રીતે ફરજ બજાવવામાં બેદરકારી કરી હતી અથવા સોસાયટીના હિત વિરુદ્ધ કાર્ય કર્યું હતું. અધિનિયમની કલમ ૮૧ નીચે મુજબ છે:

૮૧. સમિતિનું સ્થાનાપનકરણ :

(૧) જે સોસાયટીની સમિતિમાં રજિસ્ટ્રાર તેના સભ્ય તરીકે હોય તેવી સમિતિના સંદર્ભમાં રાજ્ય સરકાર, અને જે સોસાયટીની સમિતિમાં રજિસ્ટ્રાર તેના સભ્ય તરીકે ન હોય તેવી સોસાયટીની સમિતિના સંદર્ભમાં રજિસ્ટ્રાર, એવો મત ધરાવે કે સમિતિ (એ) સતત ચૂક કરે છે અથવા આ અધિનિયમ, નિયમો અથવા ઉપનિયમો દ્વારા તેના પર આરૂઢ કરાયેલ ફરજોનું પાલન કરવામાં બેદરકારી દાખવે છે, અથવા સોસાયટી અથવા તેના સભ્યોના હિતને પ્રતિકૂળ એવું કોઈ કાર્ય કરે છે, તો નિયમોને આધીન રહી, રાજ્ય સરકાર અથવા, જે તે સ્થિતિમાં, રજિસ્ટ્રાર, સમિતિને નોટિસ જારી થયેલી તારીખથી પંદર દિવસની અંદર, જો કોઈ આક્ષેપો હોય તો, તે રજૂ કરવાની તક આપ્યા પછી, લેખિત આદેશ દ્વારા સમિતિને દૂર કરી શકે છે અને નિમણૂક કરી શકે છે.

(૧) એક સમિતિ, જેમાં સંસ્થાના એક અથવા વધુ સભ્યોનો સમાવેશ થાય, પરંતુ આ ઉપકલમ હેઠળ દૂર કરવામાં આવેલ સમિતિના સભ્યો તેમાં ન હોય, તેના સ્થાને, અથવા (૨) સંસ્થાના સભ્યોમાંથી એક અથવા વધુ વહીવટદાર, જેઓ આ ઉપકલમ હેઠળ દૂર કરવામાં આવેલ

સમિતિના સભ્યો ન હોય, અથવા રાજ્ય સરકારના સહકારી વિભાગના અધિકારીઓમાંથી, એવી નિમણૂક કરવાનો, જેથી તેઓ આદેશમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવેલ અને એક વર્ષથી વધુ ન હોય તેવી મુદત માટે સંસ્થાના કારોબારનું સંચાલન કરે; અને તેવી મુદત રજિસ્ટ્રારના વિવેકાધિકારથી સમયાંતરે લંબાવવામાં આવી શકે, પરંતુ એ રીતે કે કુલ મુદત એકત્રિત રીતે બે વર્ષથી વધુ ન થાય.

(૨) આ રીતે નિયુક્ત કરવામાં આવેલી સમિતિ અથવા વહીવટદારને, નોંધણી અધિકારીના નિયંત્રણને આધીન રહીને અને તે સમયાંતરે આપે તેવી સૂચનાઓને આધીન રહીને, સમિતિના અથવા સંસ્થાના કોઈપણ અધિકારીના સર્વ અથવા કોઈપણ કાર્યોનો ઉપયોગ કરવાની તથા સંસ્થાના હિતમાં જરૂરી થાય તેવી તમામ કાર્યવાહી કરવાની સત્તા રહેશે.

(૩) ઉપકલમ (૧) માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ અવધિ અથવા વિસ્તૃત અવધિ દરમિયાન કોઈપણ સમયે, જો રજિસ્ટ્રારને એવું જણાય કે ઉપરોક્ત મુજબ મંડળીના કારોબારનું સંચાલન ચાલુ રાખવું હવે વધુ જરૂરી નથી, તો તે સરકારી રાજપત્રમાં પ્રસિદ્ધ કરાયેલા આદેશ દ્વારા નિર્દેશ આપી શકે છે કે સંચાલન સમાપ્ત કરવામાં આવે; અને એવો આદેશ કરવામાં આવ્યા પછી, મંડળીનું સંચાલન વિધિસર રચાયેલી નવી સમિતિને સોંપવામાં આવશે. સમિતિ અથવા પ્રશાસક પોતાના અથવા તેના કાર્યકાળની (જ) સમાપ્તિ અથવા અવસાન સમયે, મંડળીના ઉપવિધિઓ અનુસાર નવી સમિતિની

રચના માટે વ્યવસ્થા કરશે. પરંતુ શરતે કે સમિતિ અથવા પ્રશાસક, સહકારી ઋણ માળખામાં આવેલી મંડળી માટે, ઉક્ત સમિતિને હટાવવાના આદેશની તારીખથી બે મહિનાની અવધિમાં નવી સમિતિની રચના માટે વ્યવસ્થા કરશે.; (૫) ઉપકલમ (૧) હેઠળ નિયુક્ત સમિતિ અથવા પ્રશાસક દ્વારા જે અવધિ દરમિયાન મંડળીના કારોબારનું સંચાલન કરવામાં આવે છે, તે અવધિ દરમિયાન સમિતિ અથવા પ્રશાસક દ્વારા કરવામાં આવેલા અથવા કરવામાં આવ્યા હોવાનું દર્શાવવામાં આવેલા તમામ કાર્યો નવી સમિતિ પર બાધ્યકર્તા રહેશે.

(૬) કોઈ સંસ્થા અંગે, સમિતિને દૂર કરીને તેની જગ્યાએ બીજી સમિતિની નિમણૂક કરવાનો અથવા ઉપકલમ (૧) હેઠળ એક કે વધુ વહીવટદારોની નિમણૂક કરવાનો લેખિત આદેશ કરતા પહેલાં, નોંધણી અધિકારીએ તે સંસ્થા જેના દેવામાં છે તેવી કોઈ પણ સહકારી નાણાંકીય સંસ્થાથી પરામર્શ કરવો પડશે.

(૭) ઉપકલમ (૧) હેઠળ નિયુક્ત કરવામાં આવેલ પ્રશાસકનું મહેનતાણું એવું રહેશે, જે રજિસ્ટ્રાર દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવે અને તે જ સોસાયટીના નિધિમાંથી ચૂકવવામાં આવશે.

૪.૬ કલમ ૭૩ એ જોગવાઈ કરે છે કે, અધિનિયમ અને નિયમોની જોગવાઈઓને આધીન રહીને, દરેક સહકારી મંડળીની અંતિમ સત્તા સભ્યોની

સામાન્ય સભાની સામાન્ય બેઠકમાં નિહિત રહેશે, જે બેઠકને પેટા-નિયમોમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી રીતથી બોલાવવામાં આવશે. કલમ ૭૪ એ જોગવાઈ કરે છે કે દરેક સહકારી મંડળીનું સંચાલન આ અધિનિયમ, નિયમો અને પેટા-નિયમો અનુસાર રચાયેલ સમિતિમાં નિહિત રહેશે, અને તે સમિતિ આ અધિનિયમ, નિયમો અને પેટા-નિયમો દ્વારા તેને અનુક્રમે સોંપવામાં આવેલી અથવા તેના પર લાદવામાં આવેલી તેવી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરશે અને તેવી ફરજો બજાવશે.

૪.૭ શ્રી નાઈકએ રજૂઆત કરી કે અધિનિયમની કલમ ૮૧ ની ઉપરોક્ત જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતા, કોઈપણ કાર્યવાહી માટે સમગ્ર વ્યવસ્થાપન સમિતિ જવાબદાર છે, અને નિર્ણયો વ્યવસ્થાપન સમિતિ દ્વારા સામૂહિક રીતે લેવામાં આવે છે અને તેથી વ્યવસ્થાપન સમિતિની ચૂક માટે અધિનિયમની કલમ ૮૧ હેઠળ વ્યવસ્થાપન સમિતિના કોઈ ચોક્કસ સભ્યને જવાબદાર ઠેરવી શકાય નહીં.

૪.૮ શ્રી નાયકએ વધુમાં દલીલ કરી કે રજિસ્ટ્રાર વ્યવસ્થાપન સમિતિના સભ્ય છે અને તેથી તેઓ અપીલકર્તા વિરુદ્ધ નોટિસ જારી કરી શકતા નથી. તેમણે રજૂ કર્યું કે નોટિસ જારી કરવામાં અત્યંત વિલંબ થયો છે, એટલે કે ૨૦૧૩ થી ૨૦૧૫ સુધી, અને વર્ષ ૨૦૧૫માં જ્યારે ચૂંટણી લેવાય તેવી હતી,

ત્યારે સમિતિની પુનઃચના તથા મતદાર ચાદીની અંતિમતા બાદ આ કાર્યવાહી દુર્ભાવનાપૂર્વકના હેતુથી શરૂ કરવામાં આવી છે.

૪.૯ શ્રી નાઈકએ દલીલ કરી કે વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે આ બાબતનું મૂળવપું અને વિચારણા કરવામાં નિષ્ફળ ગયા છે કે મુખપૃષ્ઠ પરથી જ સ્પષ્ટ થાય છે કે આવનારી ચૂંટણીમાં અપીલકર્તાને ભાગ લેવા દેવામાં ન આવે તે માટે જ રાજકીય દબાણ હેઠળ કારણ દર્શાવો નોટિસ જારી કરવામાં આવી છે.

૪.૧૦ પોતાની દલીલોને સમર્થન આપવા માટે, શ્રી નાયકએ નીચેના નિર્ણયો પર અવલંબન રાખ્યું છે:

(૧) કલકત્તા ડિસ્કાઉન્ટ કંપની લિમિટેડ વિ. ઇનકમ ટેક્સ અધિકારી, કંપનીઝ ડિસ્ટ્રિક્ટ ૧, કલકત્તા, એ.આઈ.આર. ૧૯૬૧ એસ.સી. ૩૭૨ માં અહેવાલિત, જેમાં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:

“૨૬. શ્રી શાસ્ત્રીએ દલીલ કરી હતી કે આ પ્રશ્ન કે આવકવેરા અધિકારીને એવો માનવાનો કારણ હતો કે “મહત્વના તથ્યોના અપ્રકાશને કારણે” ઓછું મૂલ્યાંકન થયું હતું કે નહીં, તે બાબતની તપાસ અદાલતો દ્વારા અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની અરજીમાં થવી ન જોઈએ. વિદ્વાન વકીલ એવું સૂચવતા જણાય છે કે, કોઈપણ વર્ષે ઓછું મૂલ્યાંકન થયું હોવાનું આવકવેરા અધિકારીને માનવાનો

કારણ થાય તત્ક્ષણે, સંબંધિત વર્ષના અંતથી ૮ વર્ષ વીતી ગયા ન હોય તો, નોટિસ જારી કરીને તેને કલમ ૩૪ હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવાની અધિકારિતા પ્રાપ્ત થાય છે; પરંતુ નોટિસો ૪ વર્ષની અવધિમાં જ જારી થવી જોઈએ હતી કે નહીં, તે માત્ર મર્યાદાનો પ્રશ્ન છે, જે મૂલ્યાંકન કાર્યવાહીમાં જ યોગ્ય રીતે ઉઠાવી શકાય અને ઉઠાવવો જોઈએ. તેમ છતાં, આ માત્ર મર્યાદાનો જ પ્રશ્ન છે અને અધિકારિતાના પ્રશ્નને સ્પર્શતો નથી એવું માનવું સંપૂર્ણપણે ખોટું છે. કાયદાની રચના સ્પષ્ટપણે એવી છે કે, જ્યાં આવકવેરા અધિકારીને એવો માનવાનો કારણ હોય કે ઓછું મૂલ્યાંકન અપ્રકાશના પરિણામે થયું છે, ત્યાં તેને પુનઃમૂલ્યાંકન માટેની કાર્યવાહી ૮ વર્ષની અવધિમાં શરૂ કરવાની અધિકારિતા રહેશે; અને જ્યાં તેને એવો માનવાનો કારણ હોય કે ઓછું મૂલ્યાંકન અન્ય કારણોને કારણે થયું છે, ત્યાં તેને પુનઃમૂલ્યાંકન માટેની કાર્યવાહી ૪ વર્ષની અંદર શરૂ કરવાની અધિકારિતા રહેશે. ૪ વર્ષ પૂર્ણ થયા પછી કાર્યવાહી શરૂ કરવાની આવકવેરા અધિકારીને અધિકારિતા થાય તે પહેલાં બન્ને શરતો, એટલે કે, (૧) આવકવેરા અધિકારીને એવો માનવાનો કારણ હોવો કે ઓછું મૂલ્યાંકન થયું છે અને (૨) તેને એવો માનવાનો કારણ હોવો કે આવું ઓછું મૂલ્યાંકન મહત્વના તથ્યોના અપ્રકાશના પરિણામે થયું છે, એકસાથે

અસ્તિત્વમાં હોવી આવશ્યક છે. તેથી, આ શરતોમાંની એક શરત, એટલે કે, આવકવેરા અધિકારીને એવો માનવાનો કારણ હતો કે ઓછું મૂલ્યાંકન મહત્વના તથ્યોના અપ્રકાશના પરિણામે થયું છે, તેના અસ્તિત્વની તપાસ અદાલતે ન કરવી જોઈએ એવો તર્ક સ્વીકારી શકાય તેમ નથી.

૨૭. શ્રી સાસ્ત્રીએ ત્યારબાદ દર્શાવ્યું કે જે તબક્કે આવકવેરા અધિકારીએ નોટિસો જારી કરી હતી, તે સમયે તેઓ ન્યાયિક અથવા અર્ધ-ન્યાયિક રીતે કાર્યરત નહોતા અને તેથી પ્રમાણપત્રી રિટ અથવા પ્રતિષેધની રિટ જારી થઈ શકતી નથી. છતાં, એ સુસ્થાપિત છે કે ભલે પ્રતિષેધની રિટ અથવા પ્રમાણપત્રી રિટ કોઈ કારોબારી સત્તાધિકારી વિરુદ્ધ જારી ન થાય, વડી અદાલતોને યોગ્ય કેસમાં કારોબારી સત્તાધિકારીને અધિકારક્ષેત્ર વિના કાર્ય કરવાથી રોકતો આદેશ જારી કરવાની સત્તા છે. જ્યાં અધિકારક્ષેત્ર વિના કાર્યરત કારોબારી સત્તાધિકારીની આવી કાર્યવાહી કોઈ વ્યક્તિને દીર્ઘ કાર્યવાહી અને અનાવશ્યક હેરાનગતિને આધીન કરે છે અથવા તેવી શક્યતા ઉપજાવે છે, ત્યાં, એ સુસ્થાપિત છે કે, આવા પરિણામોને અટકાવવા માટે વડી અદાલતો યોગ્ય આદેશો અથવા નિર્દેશો જારી કરશે.

૨૮. શ્રી સાસ્ત્રીએ એકથી વધુ વખત આ હકીકતનો ઉલ્લેખ કર્યો

હતો કે કંપનીને આ પ્રશ્ન ઉઠાવવાની પૂરતી તક મળશે, એટલે કે, શું આવકવેરા અધિકારીને એવો વિશ્વાસ કરવાનો કારણ હતો કે મહત્વપૂર્ણ તથ્યોના અપ્રકટીકરણના કારણે ઓછી આકારણી થઈ હતી કે નહીં, તે પ્રશ્ન આકારણી કાર્યવાહી દરમિયાન ખુદ આવકવેરા અધિકારી સમક્ષ અને, ત્યાં સફળતા ન મળે તો, અપીલ અધિકારી અથવા અપીલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અથવા ભારતીય આવકવેરા અધિનિયમની કલમ ૬૬(૨) હેઠળ વડી અદાલતમાં ઉઠાવી શકાશે. તેમ છતાં, આવા વૈકલ્પિક ઉપાયનું અસ્તિત્વ હંમેશાં એ માટે પૂરતું કારણ બનતું નથી કે પક્ષકારને રિટ અથવા આદેશ દ્વારા તાત્કાલિક રાહત આપવાનો ઇનકાર કરવામાં આવે, જ્યારે તે રિટ અથવા આદેશ અધિકારક્ષેત્ર વિના કાર્યરત સત્તાધિકારીએ આવી કાર્યવાહી આગળ ચાલુ રાખે તે પ્રતિબંધિત કરવા માટે માંગવામાં આવે છે.

૨૯. વર્તમાન કેસમાં કંપનીનો એવો દાવો છે કે ધારા ૩૪ હેઠળ અધિકારક્ષેત્ર ગ્રહણ કરવા માટેની પૂર્વશરતો પૂર્ણ થઈ નહોતી અને તે અદાલત સમક્ષ પ્રથમ ઉપલબ્ધ અવસરે આવી છે. તેના વર્તનમાં એવું કશું નથી જે અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ યોગ્ય રાહત નકારવા માટે ન્યાયસંગત ઠરે. જ્યારે સંવિધાન વડી અદાલતોને રાહત આપવાની સત્તા પ્રદાન કરે છે, ત્યારે યોગ્ય કેસોમાં એવી

રાહત આપવું અદાલતોનું કર્તવ્ય બની જાય છે અને જો પૂરતા કારણો વિના રાહત નકારી દેવામાં આવે તો અદાલતો પોતાનું કર્તવ્ય નિભાવવામાં નિષ્ફળ ગયેલી ગણાય. વર્તમાન કેસમાં અમને એવું કોઈ કારણ જણાતું નથી જેના આધારે રાહત નકારવી જોઈએ.”

(૨) વ્હર્લપૂલ કોર્પોરેશન વિ. ટ્રેડ માર્ક્સના રજિસ્ટ્રાર, મુંબઈ, જેનો અહેવાલ ૧૯૯૮ (૮) એસ.સી.સી. ૧ માં પ્રસિદ્ધ થયેલો છે, જેમાં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે:

“હાલના કેસમાં, ઉપર પહેલેથી જ સૂચવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે ટ્રેડ માર્ક્સના સહાયક રજિસ્ટ્રારે તા. ૧૨.૮.૧૯૯૨ ના પોતાના આદેશથી પ્રતિવાદીના ટ્રેડ માર્કના નોંધણી સામે અપીલકર્તાએ કરેલો વાંધો નામંજૂર કર્યો, ત્યારે અપીલકર્તાએ દિલ્હી વડી અદાલતમાં અપીલ દાખલ કરી હતી, જેને તા. ૧.૨.૧૯૯૩ ના રોજ સ્વીકારી લેવામાં આવી હતી અને ત્યારથી તે સી.એમ. (મેઈન) ૧૯૯૨ ની ૪૧૪ તરીકે નોંધાયેલ છે. ત્યારબાદ, તા. ૪.૮.૧૯૯૩ ના રોજ, અપીલકર્તાએ અધિનિયમની કલમ ૪૫ અને ૪૬ હેઠળ ટ્રેડ સંબંધિત નોંધણીની એન્ટ્રી દૂર કરવા માટે સુધારણા અરજિ દાખલ કરી

ચિહ્ન માટે પ્રતિવાદીઓને ૩૦.૧૧.૧૯૯૨ના રોજ નોંધણી પ્રમાણપત્ર

મંજૂર કરવામાં આવ્યું હતું. અપીલકર્તાએ પ્રતિવાદીઓ વિરુદ્ધ દિલ્લી વડી અદાલતમાં પાસિંગ-ઓફ માટે દાવો પણ દાખલ કર્યો છે (દાવો ક્રમાંક ૧૭૦૫ સન ૧૯૯૪), જેમાં અપીલકર્તાના હિતમાં અસ્થાયી મનાઈફિક્શનનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો, અને તે આદેશ વડી અદાલતની વિભાગીય ખંડપીઠ તેમજ આ અદાલતે પણ ચથાવત્ રાખ્યો છે. તે દાવામાં, અપીલકર્તાના વેપારચિહ્નના ઉલ્લંઘનનો આધાર સમાવવાનો હોય તે માટે સુધારાની અરજી પણ કરવામાં આવી છે, પરંતુ તે અરજીનો હજી સુધી નિકાલ કરવામાં આવ્યો નથી. તેમ છતાં, તે સ્પષ્ટ છે કે જો અરજી મંજૂર કરવામાં આવશે, તો સુધારા અરજીની તારીખથી અમલમાં માનવામાં આવશે, અને શક્ય હોય તો દાવાપત્રની તારીખથી પણ.

વડી અદાલતમાં આ કાર્યવાહી બાકી હોવાને ધ્યાનમાં રાખીને અને વિશેષ કરીને અધિનિયમની કલમ ૧૦૭ને ધ્યાનમાં લેતાં, રજિસ્ટ્રાર કાયદેસર રીતે અપીલકર્તાને અધિનિયમની કલમ ૫૬(૪) હેઠળ અગાઉથી જ અપાયેલ નોંધણી/નવીનીકરણના પ્રમાણપત્રને રદ કરવા માટે કોઈ સ્વપ્રેરિત નોટિસ જારી કરી શકતા નહોતાં. પરિણામે, અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે અને ડેપ્યુટી રજિસ્ટ્રાર (પ્રતિવાદી નં.૨) દ્વારા તા. ૨૬મી સપ્ટે. ૧૯૯૭ના રોજ અધિનિયમની કલમ ૫૬(૪) હેઠળ જારી કરાયેલ કારણ દર્શાવવાની નોટિસ આથી રદ કરવામાં આવે છે.

અપીલકર્તાઓ તેમના ખર્ચ મેળવવા હકદાર રહેશે. ”

(૩) આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર ઑફ સેન્ટ્રલ એક્સાઇઝ, કલકત્તા ડિવિઝન વિ. નેશનલ ટોબેકો કંપની ઑફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ, જેનો અહેવાલ ૧૯૭૨ (૨) એસ.સી.સી. ૫૬૦ માં પ્રકાશિત થયો છે, જેમાં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે:

“આગળ વધતા પહેલાં અમે એ પ્રશ્ન પર વિચાર કરીશું કે શું વિભાગીય પીઠે દિનાંક ૨૪-૪-૧૯૬૦ ની પડકારાયેલી નોટિસ નિયમ ૧૦-અ હેઠળ આવતી હતી એવો તર્ક રજૂ કરવાની પરવાનગી આપવાનો ઇનકાર યોગ્ય રીતે કર્યો હતો કે નહીં. આ ઇનકાર માટે આપેલ કારણ એવું હતું કે એવો મુદ્દો ન તો 'વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો અને ન તો અપીલના આધારોથી જણાતો હતો, એ હકીકત હોવા છતાં કે અપીલકર્તાને તેના અપીલના મેમોરેન્ડમમાં સુધારો કરવાની પૂરતી તક હતી. તેમ છતાં, અપીલકર્તાએ પ્રતિવાદીના વકીલને અગાઉ આપવામાં આવેલી એવી જાણ પર આધાર રાખ્યો છે કે અપીલની સુનાવણી વખતે એવો આક્ષેપ રજૂ કરવામાં આવશે, તેમજ દિનાંક ૨૧-૩-૧૯૬૬ ની એવી અરજી પર પણ આધાર રાખ્યો છે જેમાં વૈકલ્પિક આધાર તરીકે આ ઉમેરવાની પરવાનગી માંગી હતી કે પડકારાયેલી નોટિસ નિયમ ૧૦-અ હેઠળ આવતી હતી. અમને લાગે છે કે આ ઇનકાર અનેક

કારણોસર ભૂલભર્યો હતો. પ્રથમ, કંપનીએ અધિકારક્ષેત્ર વિના પડકારાયેલી નોટિસ બહાર પાડવામાં આવી હતી એ આધાર પર પ્રતિષેધ લેખ મેળવવા અદાલતનો આશરો લીધો હોવાથી, તેને અનિવાર્ય રીતે તેની લેખ અરજીના પરિષ્કેદ રૂપ માં ઉપસ્થિત કરેલો એવો કેસ સ્થાપિત કરવો આવશ્યક હતો કે નોટિસ નિયમ ૧૦-અ સહિતના નિયમો દ્વારા અધિકૃત નહોતી. કારણ કે દિનાંક ૨૧-૪-૧૯૬૦ ની નોટિસને દિનાંક ૪-૫-૧૯૬૦ ના રોજ કેટલીક નોંધોના સુધારા કરતી બીજી નોટિસ દ્વારા અનુસરવામાં આવી હતી, તેથી બંને નોટિસોને પરિષ્કેદ રૂપ (૨) માં નીચેના શબ્દોમાં પડકારવામાં આવી હતી

પ્રતિવાદીએ દુર્ભાવનાપૂર્વક અને અધિકારક્ષેત્ર વિના, વિવાદિત જણાવણીઓમાં ઉદ્દેખિત કુલ રકમ તમારા અરજદારના ખાતામાં કામચલાઉ રીતે જમા પક્ષે લખી દેવામાં આવી છે એમ ખોટી રીતે દર્શાવવાનો ઢોંગ કરીને અને પ્રતિવાદી આકારણી પૂર્ણ કરવાની દરખાસ્ત રાખે છે તેવી જાણ તમારા અરજદારને કર્યાનો ઢોંગ કરીને, ઉપરોક્ત આક્ષેપિત નોટિસો બહાર પાડી છે, અને તે દ્વારા, જે કથિત આકારણી પહેલેથી જ પૂર્ણ થઈ ચૂકી હતી અને જેના સંબંધમાં કર પણ અગાઉથી જ ચૂકવવામાં આવ્યો હતો, તેવી આકારણી પૂર્ણ કરવાનો બહાનો લઈને, તે સીધી રીતે જે કરી શકતો ન હતો તે આડકતરી રીતે કરવા પ્રયત્નશીલ છે, કારણ કે ઉક્ત નિયમોમાંનો નિયમ ૧૦એ કેસના તથ્યો પર લાગુ પડતો

નથી અને વધુમાં નિયમોનો નિયમ ૧૦ હેઠળ ઓછી વસૂલાયેલ હોય તેવી કોઈ પણ કરરકમની વસૂલાત મર્યાદાકાળથી અવરોધિત છે.

આ આક્ષેપનો જવાબ કલેક્ટરે પોતાના જવાબી સોગંદનામાના ફકરા ૨૬(૨) માં સ્પષ્ટ ઇનકાર દ્વારા આપ્યો હતો, જેમાં એવું જણાવાયું હતું કે “કેસના તથ્યો પર, જેમ આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે તેમ, ઉક્ત નિયમોનો નિયમ ૧૦-એ લાગુ પડતો નહોતો, અથવા જેમ આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે તેમ, ઓછી વસૂલ થયેલી કોઈપણ જકાતની વસૂલાત ઉક્ત નિયમોના નિયમ ૧૦ હેઠળ મર્યાદાકાળથી અવરોધિત હતી, એવો આક્ષેપ સ્વીકારવામાં આવતો નથી.” તેથી, નિયમ ૧૦-એ ની લાગુપાત્રતા નિઃસંદેહ વિવાદમાં હતી. બીજા ક્રમે, અમને વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશના ચુકાદામાંથી જાણવા મળે છે કે, કારણ કે પ્રતિબંધ લેખ મેળવવા માટે આક્ષેપિત નોટિસ કોઈપણ નિયમ દ્વારા અધિકૃત નહોતી તે દર્શાવવાનો ભાર અરજદાર કંપની પર હતો, તેથી તેના વકીલે, અન્ય બાબતો ઉપરાંત, એવી દલીલ કરી હતી કે આ નોટિસ નિયમ ૧૦-એ હેઠળ આવતી નથી. આ રીતે, આ પ્રશ્ન વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે વિચાર્યો હતો. ત્રીજા ક્રમે, કલેક્ટરને નિયમ ૧૦-એ હેઠળ અથવા તેની મદદથી આક્ષેપિત નોટિસ બહાર પાડવાની સત્તા હતી કે નહોતી, તે કાયદાનો તથા અધિકારક્ષેત્રનો એવો પ્રશ્ન હતો, જે કેસના મૂળભૂત આધાર સુધી પહોંચતો હતો અને જેનો નિર્ણય વધુ પુરાવા લીધા વિના થઈ શકતો હતો.

ખરેખર, કારણ કે આક્ષેપિત નોટિસ અધિકારક્ષેત્ર વિના બહાર પાડવામાં આવી હતી તે દર્શાવવાનો ભાર અરજદાર કંપની પર હતો, તેથી પ્રતિબંધ લેખ ક્યારેય જારી થઈ શકે તે પહેલાં, નોટિસ નિયમ ૧૦-એ ની અંદર પણ આવતી નહોતી એવો નિષ્કર્ષ આવશ્યક હતો. અમારું માનવું છે કે, ભલે આ મુદ્દો અપીલના આધારપત્રમાં લેવામાં આવ્યો ન હોય, તોય વિભાગીય પીઠે, અરજદાર કંપનીને તેનો સામનો કરવાની યોગ્ય તક આપવાની શરતે અને અદાલતને યોગ્ય લાગે તેવી ૮૩૨ શરતો પર, આ પ્રશ્ન અંગે દલીલ કરવાની પરવાનગી આપવી જોતતી હતી. તેથી, અમે આ પ્રશ્નનો પણ વિચાર કરીશું.

(૪) મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય વિ. સંજય નાગાયચ, જેનો અહેવાલ ૨૦૧૩ (૭) એસ.સી.સી. ૨૫ માં પ્રકાશિત થયેલ છે, જેમાં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવેલ છે:

૨૯. સંબંધિત સહકારી અધિનિયમ હેઠળ કાર્યરત રજિસ્ટ્રાર/સંયુક્ત રજિસ્ટ્રાર જેવા કાયદાકીય અધિકારીઓ શંકાથી પર હોવા જોઈએ અને બાહ્ય દબાણ વિના સ્વતંત્રપણે કાર્ય કરવું જોઈએ. જ્યારે સત્તાથી સજ્જ કોઈ પ્રાધિકરણ દેખીતી રીતે પોતાની રીતે કાર્ય કરતું હોવાનું દર્શાવે છે, પરંતુ વાસ્તવમાં તે સત્તાનો ઉપયોગ બાહ્ય માર્ગદર્શન અથવા દબાણ હેઠળ કરવામાં આવે છે, ત્યારે તે કાયદેસર રીતે સોંપાયેલ સત્તાનો ઉપયોગ ન થવા બરાબર ગણાશે. આ અદાલત તેમજ દેશની વડી

અદાલતો સમક્ષ અધિક્રમણના આદેશોને પડકારતા મોટી સંખ્યામાં કેસો આવી રહ્યા છે અને તેમાંના ઘણા કાયદાકીય અધિકારીઓ દ્વારા બાહ્ય પ્રભાવના કારણે પસાર કરવામાં આવે છે, એ હકીકતની અવગણના કરીને કે તેઓ લોકશાહી પદ્ધતિથી ચૂંટાયેલ બોર્ડને હટાવી રહ્યા છે, જેના પરિણામો પણ ગંભીર છે, કારણ કે બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સના સભ્યો અનુગામી ચૂંટણીમાં ઉમેદવારી કરવા બાબતે પણ નિષ્કાસિત ઠરશે.

૩૦. રજિસ્ટ્રાર/સંયુક્ત રજિસ્ટ્રારે, અતિક્રમણ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, પોતાનો અભિપ્રાય રચવાનો હોય છે અને તે અભિપ્રાય કેટલાક નિષ્પક્ષ માપદંડો પર આધારિત હોવો જોઈએ, જેનો અંતિમ નિર્ણય સાથે સંબંધ હોવો આવશ્યક છે. કાયદેસર સત્તાધિકારી પૂર્વધારિત માન્યતા સાથે કાર્ય કરી શકશે નહીં અને પોતાના માલિકનો અવાજ બોલી શકશે નહીં, કારણ કે અભિપ્રાયની રચના તેની પોતાની હોવી જોઈએ, સત્તામાં રહેલા અન્ય કોઈ વ્યક્તિની નહીં, કોઈ ગુપ્ત હેતુ સિદ્ધ કરવા માટે નહીં. એવી પરિસ્થિતિઓ હોઈ શકે છે જેમાં રજિસ્ટ્રાર/સંયુક્ત રજિસ્ટ્રાર પાસેથી સંસ્થાના અને તેના સભ્યોના શ્રેષ્ઠ હિતમાં કાર્ય કરવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે, પરંતુ આવી પરિસ્થિતિઓમાં તેમને સદ્ભાવથી અને કાયદાની મર્યાદાઓની અંદર રહીને કાર્ય કરવું પડે. અમારી દૃષ્ટિએ, વિવાદિત આદેશ તે શ્રેણીમાં આવશે નહીં. ન્યાયિક પૂર્વનિર્ણયો

૩૧. રજિસ્ટ્રાર/સંયુક્ત રજિસ્ટ્રાર ન્યાયિક પૂર્વનિર્ણયોનું પાલન કરવા

બંધાયેલ છે. નિર્ધારક સિદ્ધાંતને કાયદાનો બળ પ્રાપ્ત હોય છે અને સમાન પ્રશ્નોનો વ્યવહાર કરતી વખતે તે તમામ કાનૂની સત્તાધિકારીઓ પર બંધનકારક હોય છે. મધ્ય પ્રદેશ વડી અદાલતે અનેક ચુકાદાઓમાં અધિનિયમની કલમ ૫૩(૧) ના બીજા પરંતુકનો વ્યાપ સમજાવ્યો છે. આ સંદર્ભે રાધેશ્યામ શર્મા વિ. ગવ્ટ. ઓફ એમ.પી. થ્રૂ સી.કે. જયસ્વાલ એન્ડ અન્ય, ૧૯૭૨ એમ.પી.એલ.જે. ૭૯૬, બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સ ઓફ શ્રી ગણેશ સહકારી વિપણન (માર્કેટિંગ) સંસ્થા મર્યાદિત એન્ડ અન્ય વિ. ડેપ્યુટી રજિસ્ટ્રાર, કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ, ખરગોન એન્ડ અન્ય, ૧૯૮૨ એમ.પી.એલ.જે. ૪૬ અને સીતારામ વિ. રજિસ્ટ્રાર ઓફ કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ એન્ડ અન્ય, ૧૯૮૬ એમ.પી.એલ.જે. ૫૬૭ ના ચુકાદાઓનો ઉલ્લેખ કરી શકાય.

૩૫. વધુમાં, વિવિધ અદાલતોમાં ચૂંટાયેલી સમિતિઓને અતિક્રમિત કરવાના આદેશોને પડકારતા કેસોની અનિયંત્રિત વૃદ્ધિને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે નીચે મુજબની સામાન્ય દિશાનિર્દેશો આપવાની વૃત્તિ ધરાવીએ છીએ: ૧) ચૂંટાયેલી સંચાલન સમિતિ/બોર્ડને અતિક્રમિત કરવું એક અપવાદરૂપ બાબત છે અને તેનો આશરો માત્ર અપવાદરૂપ પરિસ્થિતિઓમાં જ લેવો જોઈએ અને સામાન્ય રીતે ચૂંટાયેલ સંસ્થાને તે જે કાર્યકાળ માટે ચૂંટાઈ હોય તે પૂર્ણ કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ. ૨) ૫૯ પર રહેલી ચૂંટાયેલી સમિતિને અગાઉની સમિતિ દ્વારા કરાયેલી

ખામીઓ અથવા ગેરકાયદેસરતાઓ માટે દંડિત ન કરવી જોઈએ, સિવાય કે અગાઉની સમિતિઓ દ્વારા કરાયેલી ગેરકાયદેસરતાઓ દૂર કરવામાં કોઈ જાણપૂર્વકની નિષ્ક્રિયતા હોય. ૩) પદ પર રહેલી ચૂંટાયેલી સમિતિને, જો હોય તો, અગાઉની સમિતિ પદ પર હતી ત્યારે ઉદ્ભવેલી ઘટનાઓ સંબંધે ઓડિટ અહેવાલમાં દર્શાવવામાં આવેલા દોષો દૂર કરવા પૂરતો સમય, માની લઈએ તો ઓછામાં ઓછા છ મહિના, આપવો જોઈએ. ૪) રજિસ્ટ્રાર/સંયુક્ત રજિસ્ટ્રાર કાનૂની રીતે નાણાં પુરવઠો કરતી બેંકો/નિયંત્રક બેંકો વગેરે સાથે પરામર્શ સહિતની તમામ કાયદેસરની ઔપચારિકતાઓનું પાલન કરવા બાંધ્ય છે. તેમની દૃષ્ટિ મેળવ્યા પછી જ ચૂંટાયેલી સમિતિને પદચ્યૂત કરવી કે નહીં તે અંગે અભિપ્રાય રચવો જોઈએ. ૫) રજિસ્ટ્રાર/સંયુક્ત રજિસ્ટ્રારે અતિક્રમણના આદેશના પરિણામોને હંમેશા ધ્યાનમાં રાખવા જોઈએ, જેનો પ્રભાવ માત્ર બોર્ડને પદ પરથી દૂર કરવાનો જ નથી, પરંતુ અનુગામી ચૂંટણીમાં ઉમેદવાર તરીકે ઉભા રહેવા માટે તેમને અયોગ્ય પણ ઠરાવે છે. તેથી રજિસ્ટ્રાર/સંયુક્ત રજિસ્ટ્રાર પરમ સદ્ભાવથી પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવા બાંધ્ય છે અને સત્તામાં રહેલા લોકોના ઇશારા અથવા નિર્દેશ પરથી નહીં. ૬) રજિસ્ટ્રાર/સંયુક્ત રજિસ્ટ્રાર રાજકીય દબાણ અથવા પ્રભાવ હેઠળ કાર્ય કરશે નહીં અને જો તેઓ તેમ કરે, તો તેઓને શિસ્તભંગની કાર્યવાહી માટે આધીન કરાશે તથા કાનૂની કાર્યવાહીનો ખર્ચ વ્યક્તિગત રીતે ભરવા માટે

પણ જવાબદાર ઠેરવાશે. ૭) સહકારી સંસ્થામાં વિવિધ ગઠબંધનો વચ્ચેના વિવાદોને લગતી અનાવશ્યક દાવાકીય કાર્યવાહી માટે રાજ્ય સરકાર અથવા રજિસ્ટ્રાર દ્વારા જાહેર નાણાં ખર્ચવામાં ન આવે. કરદાતાઓના નાણાં આવા વિવાદોના નિવારણ માટે ખર્ચવા અપેક્ષિત નથી. જરૂરી જણાય તો તે સંબંધિત બેંક પાસે ઉપલબ્ધ નાણાંમાંથી ખર્ચવામાં આવે.”

૫. શ્રી નાઈક દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલોની સામે, શ્રી ચાફિઝ, વિદ્વાન એ.જી.પી. સાથે હાજર રહેલા વિદ્વાન વધારાના એડવોકેટ જનરલ શ્રી પી.કે. જાની એ અપીલકર્તાએ સરકારી વકીલના કાર્યાલયમાં અગાઉથી આપેલી નકલના આધારે દલીલ કરી હતી કે નોટિસ ૧૨.૦૧.૨૦૧૫ના રોજ જારી કરવામાં આવી હતી અને અરજી ૧૫.૦૧.૨૦૧૫ના રોજ રજૂ કરવામાં આવી હતી, ત્યારબાદ મામલો ૨૨.૦૧.૨૦૧૫ સુધી મુલતવી રાખવામાં આવ્યો હતો અને અપીલકર્તા સત્તાધિકારી સમક્ષ હાજર થયા પછી ૨૭.૦૧.૨૦૧૫ના રોજ રિટ અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી.

૫.૧ શ્રી જાનીએ રજૂઆત કરી હતી કે ખેડૂતો દ્વારા કરવામાં આવેલી અનેક રજૂઆતોને ધ્યાનમાં લઈ વિભાગીય ખંડપીઠે ૨૬.૦૮.૨૦૧૪ના રોજ રિટ અરજિનો નિકાલ કર્યો હતો અને રિટ અરજિ બાકી રહેલી હોય ત્યાં સુધી સરકારે

કોઈ કાર્યવાહી ન કરવી યોગ્ય ગણ્યું હતું. ૨૬.૦૯.૨૦૧૪ના રોજ પી.આઈ.એલ.માં કરાયેલા આદેશનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ છે:

૧૨ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતાં, જ્યારે જાહેર હિત અરજી દાખલ કરીને અધિકારક્ષેત્ર આવાહિત કરવામાં આવે છે, ત્યારે અદાલત પર આ ફરજ નિર્વહિત થાય છે કે રિટ અરજી (જાહેર હિત અરજી) માં ઉઠાવવામાં આવેલી ફરિયાદોનું નિવારણ પ્રચલિત કાયદાની જોગવાઈઓ હેઠળ ઉપલબ્ધ પ્રક્રિયા દ્વારા થઈ શકે છે કે કેમ તે જોવું. સહકારી મંડળીઓ અધિનિયમની જોગવાઈઓનું, કલમ ૭૧ થી આગળ, અવલોકન કરતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે સહકારી મંડળીઓના અનિયમિત અથવા ગેરકાયદેસર કાર્યચાલનના કિસ્સામાં વિવિધ સત્તાધિકારીઓને કાર્યવાહી કરવા સશક્ત બનાવતી અને વધુમાં યોગ્ય ઉપાયો હાથ ધરવાની, જેમાં કારણદર્શક નોટિસ આપ્યા પછી તથા પ્રાકૃતિક ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન કરીને કાયદાનુસાર કાર્યવાહી કરવાનું પણ સમાવેશ થાય છે, એવી આંતરિક રીતે જ ઉપલબ્ધ પ્રક્રિયા તેમાં પ્રદાન કરવામાં આવી છે. અનુરૂપ રીતે, સહકારી મંડળીઓના સંયુક્ત નોંધણી અધિકારી (માર્કેટિંગ) દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા તા. ૧૯.૯.૨૦૧૪ના જવાબી સોગંદનામાના અવલોકન પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ગુજરાત સહકારી મંડળીઓ અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની વિવિધ જોગવાઈઓ હેઠળ, ખાસ કરીને કલમો ૭૬ (બી)(૧)(૨), ૮૬, ૮૯

અને ૯૩ હેઠળ, સક્ષમ સત્તાધિકારીઓ દ્વારા નોટિસો જારી કરવામાં આવી છે. તેથી, જ્યારે સંબંધિત કાનૂની સત્તાધિકારીઓએ ૧૯૬૧ના અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ કાર્યવાહી હાથ ધરી છે અને પ્રતિવાદીઓને પોતાનો જવાબ રજૂ કરવા તથા પોતાનો પક્ષ રજૂ કરવા પૂરતી તક ઉપલબ્ધ છે, ત્યારે વિવિધ વિવાદિત તથ્યો, જેમાં સંબંધિત પ્રતિવાદીઓ, અધ્યક્ષ સહિત, દ્વારા ફરજોના નિર્વહનમાં થયેલી અનિયમિતતાઓ અને ગેરકાયદેસરતાઓ અંગેના આક્ષેપોનો પણ સમાવેશ થાય છે, તે બાબતોમાં યોગ્ય નિર્ણયો લઈ શકાય છે, શરતે કે ૧૯૬૧ના અધિનિયમની વિવિધ જોગવાઈઓ, અર્થાત્ કલમ ૭૧ થી આગળ, હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવે. અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે પ્રતિવાદી ગુજરાત રાજ્યએ ૧૯૬૧ના અધિનિયમની ઉપરોક્ત જોગવાઈઓનો આશ્રય લઈને જે પગલાં લીધાં છે તે અરજદારોની ફરિયાદોના નિવારણ માટે પૂરતાં જણાય છે અને તેથી, આ તબક્કે, અરજીના પરિચ્છેદ ૧૨માં માંગણી કરવામાં આવી છે તે મુજબ કોઈ દિશાનિર્દેશ આપવા અમે પ્રવૃત્ત નથી, તેમ છતાં વિષયવસ્તુ સાથે સંબંધિત કોઈપણ મુદ્દા અંગે ગુજરાત રાજ્યને કાયદાનુસાર કડક રીતે કાનૂની કાર્યવાહી આગળ ધપાવવા માટે ખુલ્લું રાખવામાં આવે છે.

૫.૨ શ્રી જાની એ આ અદાલતનું ધ્યાન તા. ૨૧.૧૦.૨૦૧૩,

૦૭.૧૧.૨૦૧૩, ૦૮.૧૧.૨૦૧૬ અને ૧૬.૧૧.૨૦૧૩ ના રજૂઆતો તરફ દોર્યું છે, જે અપીલકર્તા વિરુદ્ધ કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવે તે પહેલાં કરવામાં આવી હતી. શ્રી જાની એ રજૂ કર્યું કે અધિનિયમની કલમ ૭૬બી હેઠળની કાર્યવાહી અથવા કોઈ દંડાત્મક કાર્યવાહીનો સામનો કરનાર કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા દુર્ભાવનાના આક્ષેપો સરળતાથી કરવામાં આવી શકે છે અને માત્ર દુર્ભાવના આક્ષેપિત કરવામાં આવી છે એટલા માત્રથી એ અર્થ થતો નથી કે સંબંધિત સત્તાધિકારીએ સ્વતંત્ર રીતે કાર્ય કર્યું નથી. શ્રી જાની એ રજૂ કર્યું કે કારણ દર્શાવો નોટિસની બાબતો સ્પષ્ટપણે અધિનિયમની કલમ ૭૬બી ની પરિધિમાં આવે છે અને તેથી, આ અદાલત આ અપીલ સ્વીકારવી નહીં.

૫.૩ શ્રી જાનીએ રજિસ્ટ્રારના અધિકારક્ષેત્ર અંગે સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયને અલગ પાડવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે અને રજૂઆત કરી છે કે વર્તમાન મામલામાં રજિસ્ટ્રાર કોઈ બેઠકમાં હાજર રહ્યા નથી અને માત્ર તેમના નામાંકિત પ્રતિનિધિ જ હાજર રહ્યા છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે જ્યારે રજિસ્ટ્રાર પોતે કોઈપણ બેઠકમાં ભાગીદાર રહ્યા નથી, ત્યારે તેમને પોતાના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાથી પ્રતિબંધિત કરી શકાય નહીં.

૫.૪ શ્રી જાનીએ, પોતાની દલીલોને સમર્થન આપવા માટે, નીચેના નિર્ણયો પર આધાર મૂક્યો છે:

(એ) યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. હિન્ડાલ્કો ઇન્ડસ્ટ્રીઝમાં અહેવાલિત (૨૦૦૩)

૫ એસ.સી.સી. ૧૯૪, જેના સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ વાંચાય છે:

૧૨. કરવેરા સંબંધિત બાબતોમાં, બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતાં વડી અદાલતે કારણ દર્શાવો નોટિસના તબક્કે અથવા નિર્ધારણના તબક્કે હસ્તક્ષેપ કરવો યોગ્ય નથી, જ્યાં પ્રત્યુત્તર રજૂ કરવાનો અથવા, જેવી પરિસ્થિતિ હોય તે મુજબ, અપીલ કરવાની વૈકલ્પિક ઉપચાર ઉપલબ્ધ હોય, તેમાં કોઈ શંકા રહી શકે નહીં; પરંતુ આ મર્યાદાઓ અદાલતો દ્વારા તેમના અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગમાં પોતે જ લાદવામાં આવેલી છે અને તે અધિકારક્ષેત્રીય પરિબલોની બાબતો નથી. જો વડી અદાલતે કારણ દર્શાવો નોટિસના તબક્કે હસ્તક્ષેપ કરવાનું અસ્વીકાર્યું હોત, તો કદાચ આ અદાલત વિશેષ અનુમતિ અરજીએ વિચારણા કરવા પ્રવૃત્ત ન થઈ હોત; પરંતુ જ્યારે વડી અદાલતે પોતાનું અધિકારક્ષેત્ર વાપરીને રિટ અરજી સ્વીકારી અને મુદ્દાનો ગુણદોષના આધારે નિર્ણય કર્યો, ત્યારે બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૩૬ હેઠળ માત્ર તકનીકી આધારે વડી અદાલતના આક્ષેપિત આદેશને રદ કરવો યોગ્ય છે એવું અમે માનતા નથી.

(બી) સ્ટેટ ઓફ ઓરિસ્સા અને અન્ય વિ. મેસ્કો સ્ટીલ્સ લિમિટેડ અને અન્ય એક, જે (૨૦૧૩) ૪ એસીસીસી ૩૪૦ માં અહેવાલિત છે, જેમાં નીચે મુજબ

ઠરાવવામાં આવ્યું છે:

“૧૮. ઉપર અગાઉ નોંધવામાં આવ્યું છે તેમ, રીટ અરજી એવી એક જાણ સામે નિર્દેશિત હતી, જે ખાણ નિયામકના કાર્યાલયમાંથી નિર્ગમિત થઈ હતી અને જેમાં તે પ્રશ્ન સાથે સંબંધિત કેટલીક તથ્યાત્મક બાબતો રજૂ કરવામાં આવી હતી કે પ્રતિવાદી- કંપનીના હિતમાં લીઝ દસ્તાવેજ તાત્કાલિક અમલમાં મૂકી શકાય કે નહીં. ઉક્ત જાણનું સાવચેત વાચન દર્શાવે છે કે તે ઓડિશા સરકારના સંયુક્ત સચિવ દ્વારા ખાણ નિયામકને પાઠવાયેલ તા. ૧૨મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૬ના પત્ર અને તા. ૨૯મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૬ના બીજા પત્રના અનુસંધાને જારી કરવામાં આવી હતી. પ્રથમ પત્ર દ્વારા સરકારના સંયુક્ત સચિવે ઓડિશાના મુખ્ય પ્રધાન દ્વારા આપવામાં આવેલા અમુક નિર્દેશોના અનુસંધાને કાર્યવાહી કરવા ખાણ નિયામકને સૂચના આપી હતી. તેમાં પ્રતિવાદી- કંપનીની જરૂરિયાતનું વાસ્તવિક મૂલ્યાંકન કરવું તેમજ ભારત સરકારના પર્યાવરણ અને વન મંત્રાલયની મંજૂરીને આધિન રહી લીઝ દસ્તાવેજના અમલીકરણને મંજૂરી આપવી, તેનો સમાવેશ થતો હતો. ખાણ નિયામકને આપવામાં આવેલી સૂચનાઓમાં વધારાના ક્ષેત્રફળને ફરી ફાળવણી કરવા માટે અન્ય પાત્ર પક્ષકારોને આપવાના હેતુસર પાછું કબજે લેવા પણ તેમને કહેવામાં આવ્યું હતું. ખાણ નિયામકે ઉક્ત જાણના પ્રતિસાદરૂપે નકશા અને સર્વેક્ષણોના સંદર્ભથી વિસ્તારમાં રહેલા ખનિજ ભંડારોનું મૂલ્યાંકન કર્યું અને રાજ્ય

સરકારને પુનઃ ભલામણ કરી હતી.

૧૯. સ્ટીલ અને ખાણ વિભાગના સંયુક્ત સચિવના હસ્તાક્ષર હેઠળ જારી કરાયેલ તા. ૧૨મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૬ ના સંદેશામાં દર્શાવાયેલ કાર્યવાહીનો માર્ગ અનુસરવાનો સરકાર દ્વારા પ્રાથમિક રીતે નિર્ણય લેવાયો હોય તો પણ, તે સંદર્ભમાં ખાણ નિયામક દ્વારા મોકલાયેલા તા. ૧૯મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૬ ના પત્રવ્યવહાર તથા તા. ૧૨મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૬ ના પત્રના સંયુક્ત વાચનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે વિષય અંગેનો અંતિમ નિર્ણય સરકાર દ્વારા હજી લેવાવાનો બાકી હતો. નોંધપાત્ર છે કે તા. ૧૨મી જાન્યુઆરી, ૨૦૦૬ ના સંદેશાને વડી અદાલત સમક્ષ પડકારવામાં આવ્યો ન હતો, તેમજ અમારી સમક્ષ એવું સૂચવતું કોઈ સામગ્રી પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું નહોતું કે પ્રતિવાદીના હિતમાં મંજૂર કરાયેલ વિસ્તારમાંથી કપાત કરવાના પ્રશ્ન અંગે સરકાર દ્વારા ક્યારેય કોઈ અંતિમ નિર્ણય લેવાયો હતો, જેથી પ્રતિવાદી-કંપનીને સાંભળવા માટે કારણ દર્શાવો નોટિસ જારી કરવાની પ્રક્રિયા નિષ્ફળ ક્વાયત બની જાય.

(સી) યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય વિ. વિઝ્ઞો લેબોરેટરીઝ, જે (૨૦૦૭) ૧૩ એસ.સી.સી. ૨૭૦ માં અહેવાલિત છે, જેમાં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે:

૩૧. સામાન્ય રીતે, સત્તાધિકારીઓ દ્વારા કારણદર્શક નોટિસ જારી

કરવામાં આવે તે તબક્કે રિટ અદાલતે હસ્તક્ષેપ કરવો ન જોઈએ. આવા કિસ્સામાં, પક્ષકારોને સંબંધિત સત્તાધિકારીઓ સમક્ષ પોતાની દલીલો રજૂ કરવાની અને જેમની વિરુદ્ધ કારણદર્શક નોટિસો જારી કરવામાં આવી છે તે વ્યક્તિ વિરુદ્ધ કાર્યવાહી આગળ વધારવા માટેનો કેસ અસ્તિત્વમાં નથી તે બાબતે સંબંધિત સત્તાધિકારીઓને સંતોષ આપવા માટે પૂરતી તક મળે છે. પક્ષકારોને સંબંધિત સત્તાધિકારીઓ સમક્ષની કાર્યવાહીમાં મોકલી આપવા માટે કારણદર્શક નોટિસ જારી થવાના તબક્કે હસ્તક્ષેપથી નિવૃત્તિ રાખવી એ સામાન્ય નિયમ છે. જોકે, ઉક્ત નિયમ અપવાદો વિના નથી. જ્યાં કારણદર્શક નોટિસ અધિકારક્ષેત્ર વિના અથવા કાયદાની પ્રક્રિયાનું દુરુપયોગ કરીને જારી કરવામાં આવી હોય, ત્યાં નિશ્ચિત રીતે એવા કિસ્સામાં રિટ અદાલત કારણદર્શક નોટિસ જારી થવાના તબક્કે પણ હસ્તક્ષેપ કરવામાં હચકાય નહીં. કારણદર્શક નોટિસના તબક્કે હસ્તક્ષેપ દુર્લભ હોવો જોઈએ અને નિયમિત રીતે કરવો ન જોઈએ. માત્ર રિટ અરજદારે એવો દાવો કરે કે નોટિસ અધિકારક્ષેત્ર વિના હતી અને/અથવા કાયદાની પ્રક્રિયાનું દુરુપયોગ હતી, એટલું પૂરતું ન ગણાય. તે બાબત પ્રથમદષ્ટ્યે સ્થાપિત થવી જોઈએ. જ્યાં તથ્યાત્મક નિર્ધારણ આવશ્યક બને, ત્યાં હસ્તક્ષેપ અસ્વીકાર્ય બને છે.

(ડી) વાવડી રોડ સેવા સહકારી મંડળ લિ. અને અન્ય વિ. ડિસ્ટ્રિક્ટ રજિસ્ટ્રાર

અને અન્ય, જેનો ઉલ્લેખ ૨૦૧૦ (૩) જી.એલ.એચ. ૯૨ માં આવેલ છે, જેમાં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:

૨૨. ઉપર ઉદ્ધૃત ચુકાદામાં પ્રતિપાદિત કાનૂની સિદ્ધાંતો હાલના કેસના તથ્યો પર સંપૂર્ણપણે લાગુ પડે છે. પ્રતિષેધનો રિટ જારી કરી શકાય તેવા કોઈપણ આધાર આ કેસમાં સ્થાપિત થતા નથી. સક્ષમ પ્રાધિકારી એટલે કે સામાવાળા નં.-૧ એ હજુ સુધી કારણ દર્શાવો નોટિસ અંગે નિર્ણય કર્યો નથી. અરજદારો દ્વારા એવું દર્શાવવા માટે કોઈ અસાધારણ અથવા બાધ્યકારક કારણો સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા નથી કે કોઈ કાનૂની અથવા મૂળભૂત અધિકારનો ભંગ થયો છે, અથવા અધિકારક્ષેત્રનો અભાવ છે, અથવા પડકારાયેલ નોટિસ સત્તાનો રંગીન ઉપયોગ કરીને, સામાવાળા નં.-૨ ના ઇશારે જારી કરવામાં આવી છે. ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિઓમાં, આ અદાલત દ્વારા આ અરજી સ્વીકારવા માટે કોઈ ન્યાયસંગત કારણ નથી.

(ઇ) વિપુલ માનસિંગભાઈ ચૌધરી વિ. જી.સી. મુર્મુ અથવા તેમના પદપરના ઉત્તરાધિકારી, રજિસ્ટ્રાર, કો-ઓપ સોસાયટીઝ અને અન્ય, જે ૨૦૦૭ (૩) જી.એલ.આર. ૨૨૦૪ માં અહેવાલિત છે, જેમાં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે:

૩૮. અધિનિયમની કલમ ૭૬બી મુજબ, જો રજિસ્ટ્રારના મત મુજબ કોઈ અધિકારી ‘ (૧) અધિનિયમ, અથવા નિયમો અથવા ઉપનિયમો દ્વારા

અધિકારી પર લાદવામાં આવેલી ફરજોનું પાલન કરવામાં સતત કસૂર કરે; (૨) અધિનિયમ, અથવા નિયમો અથવા ઉપનિયમો દ્વારા અધિકારી પર લાદવામાં આવેલી ફરજોનું પાલન કરવામાં બેદરકાર રહે; (૩) મંડળીના હિતોને પ્રતિકૂળ હોય એવું કોઈ કાર્ય કરે; અને (૪) અધિનિયમ દ્વારા અથવા અધિનિયમ હેઠળ નિર્દેશિત રહે, તો રજિસ્ટ્રાર, તે અધિકારીને સાંભળવાની તક આપ્યા બાદ, આવા અધિકારીને દૂર કરી શકે છે. આ ચારેય કસૂરો પરસ્પર વૈકલ્પિક છે અને આપેલ પરિસ્થિતિઓના સમૂહમાં થોડીક આવરતી સ્થિતિ હોઈ શકે, છતાં એવી સ્થિતિ પણ ઊભી થઈ શકે જેમાં આ કસૂરો પૈકી કોઈ એક પોતાની રીતે જ અસ્તિત્વમાં હોય. અરજદાર તરફથી ઉઠાવવામાં આવેલો એવો દાવો કે કોઈ બાધ્યતા ન હોવાના અભાવે અરજદાર દ્વારા કોઈ ફરજનો ભંગ થયો નથી, તે પ્રથમ બે કસૂરો સુધી મર્યાદિત રીતે યોગ્ય હોઈ શકે. છતાં, મંડળીના હિતોને પ્રતિકૂળ હોય તેવી ક્રિયા સંબંધિત કસૂર બાબતે, અધિનિયમ અથવા નિયમો અથવા ઉપનિયમો હેઠળ અધિકારી પર કોઈ ફરજ/બાધ્યતા લાદવામાં આવી હોવી આવશ્યક નથી. અરજદાર, યુનિયનના વડા તરીકે, વિશ્વાસાધીન ક્ષમતામાં એક હોદ્દો ધરાવતો હતો. યુનિયનના અધ્યક્ષ તરીકે પોતાની ફરજો બજાવવામાં અરજદાર તરફથી સતત કસૂર અથવા બેદરકારી ન થઈ હોય તોય, અરજદારે નિશ્ચિતપણે એવી રીતે વર્તન કર્યું છે જે મંડળીના હિતોને પ્રતિકૂળ છે. કોઈ વ્યક્તિને નોકરીએ રાખવાથી

સ્થાયી ધોરણે નોંધપાત્ર સમયગાળા માટે આર્થિક જવાબદારી ઊભી થાય છે. જ્ઞ૧ વ્યક્તિઓને નોકરીએ રાખવું નિશ્ચિતપણે યુનિયનના હિતોને પ્રતિકૂળ અથવા હાનિકારક ગણાશે, જ્યાં સુધી અને જો સુધી એવું દર્શાવવામાં ન આવે કે આટલા મોટા પ્રમાણમાં ભરતી હકીકતો અને પરિસ્થિતિઓને અનુરૂપ આવશ્યક હતી; તેમજ એ પણ દર્શાવવામાં ન આવે કે ભરતી માત્ર જરૂરી અને યુનિયનના હિતમાં જ નહોતી, પરંતુ જે વ્યક્તિઓને નોકરીએ રાખવામાં આવી તેઓ લાયકાત ધરાવતા હતા અને તેમને સોંપવામાં આવેલ કાર્ય સંભાળવા સક્ષમ હતા. અરજદારને આવું કરવા માટે કહેવામાં આવ્યા છતાં, અરજદાર દ્વારા આવી કોઈ વિગતો આપવામાં આવી ન હોવાના અભાવે, પ્રતિવાદી સત્તાધિકારી પ્રતિકૂળ અનુમાન ઊભું કરવામાં અને અધિનિયમની કલમ ૭૬બી હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવામાં ન્યાયસંગત હતો.

(એફ) અમરેલી જિલ્લા સહકારી વેચાણ અને ખરીદી સંઘ લિમિટેડ વિ. ગુજરાત રાજ્ય, જે ૧૯૮૪ (૨) જી.એલ.આર. ૧૨૪૪ માં અહેવાલિત છે, જેમાં નીચે મુજબ અવલોકિત કરવામાં આવ્યું છે:

“૭૫. જ્યાં સુધી કલમ ૭૬-બીને પડકારવાનો પ્રશ્ન છે, ત્યાં સુધી અમે તેને તાત્કાલિક નામંજૂર કરવો જ જોઈએ. તેના કારણો સ્વયંસ્પષ્ટ છે. આ જોગવાઈ સક્ષમ બનાવતી જોગવાઈ છે, કારણ કે તેના અભાવે સમગ્ર

સમિતિ, મંડળીના કોઈ એક અધિકારી દ્વારા થતી સતત ચૂક અથવા બેદરકારીને કારણે, અધિસ્થગનની અતિશય દંડસજાને પોતાને ઝીલવા માટે ખુદી મૂકે. માત્ર તે નિર્દિષ્ટ અધિકારીની ભૂલ નિશ્ચિત કરવા અને તેના વિરુદ્ધ કાર્યવાહી કરવા, જેથી સમગ્ર સમિતિ અધિસ્થગનને આધીન ન બને, તે હેતુસર કલમ ૭૬-બી ઉમેરવાથી આ નવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. તેને કોઈપણ રીતે સંઘ રચવાના અધિકારનો ઇનકાર કરતી અથવા તેને મર્યાદિત કરતી ગણાવી શકાય નહીં. તેમજ, કલમના હેતુને ધ્યાનમાં લેતાં, તે અનુચ્છેદ ૧૯(૧)(જી) હેઠળ બાંહેધરી અપાયેલા વ્યવસાય અથવા વેપાર ચલાવવાના અધિકારને પણ સંકુચિત કરતી નથી. તેથી, આ કલમ ૭૬-બીને પડકાર નામંજૂર કરવામાં આવે છે.

૭૬. તેમ છતાં, કલમ ૭૬-અ અંગે, રાજ્ય સરકાર દ્વારા એવો કોઈ કેસ રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી કે લોકહિતમાં આવી જોગવાઈ શા માટે જરૂરી માનવામાં આવી. મેનેજિંગ ડિરેક્ટરને મનસ્વી, ચંચળમતિપૂર્વક અથવા બિનઅધિકૃત રીતે પદચ્યૂત કરવામાં આવ્યો હોય તો, પીડિત પક્ષકાર દ્વારા કાનૂની અદાલતમાં હંમેશા પડકારવામાં આવી શકે છે અને કોઈપણ દુર્ભાવનાપૂર્ણ અથવા ગેરકાયદેસર કાર્યવાહી અદાલત સમક્ષ પડકારવામાં આવી શકે છે. તેથી, કોઈપણ સમાજના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અથવા મુખ્ય કાર્યકારી અધિકારી અંગે આવી સત્તાનો ઉપયોગ કરતાં પહેલાં રજિસ્ટ્રારની પૂર્વ મંજૂરી ફરજિયાત કરવાનો ઉપબંધ કરીને કોઈ લોકહિત સિદ્ધ થઈ

શકતું નથી. ”

ક. વિવાદિત આદેશ પસાર કરતી વખતે વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“[૭] કારણ દર્શાવો નોટિસમાં, દરેક મુદ્દામાં અધ્યક્ષના આક્ષેપિત કૃત્યનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. આક્ષેપોમાંથી એવું પ્રગટ થાય છે કે કારણ દર્શાવો નોટિસ જારી કરનાર સંબંધિત સત્તાધિકારી અધિનિયમની કલમ ૭૬બી(૧) (૨) હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે પ્રથમદષ્ટિયા સંતુષ્ટ છે. અરજદારનો એવો કેસ નથી કે સામાવાળા નં. ૨ સહકાર કમિશનર અને રજીસ્ટ્રારને કારણ દર્શાવો નોટિસ જારી કરવાની સત્તા નથી. જે દલીલ કરવી ઇચ્છવામાં આવે છે તે એ છે કે કારણ દર્શાવો નોટિસમાં કરવામાં આવેલા તમામ આક્ષેપો મંડળી દ્વારા લેવામાં આવેલા નિર્ણયોને લગતા છે અને અરજદાર વિરુદ્ધ એવો કોઈ આક્ષેપ નથી કે વ્યક્તિગત હેસિયતમાં અરજદારે મંડળીના હિતના વિરુદ્ધ પૂર્વગ્રહપૂર્ણ રીતે વર્તન કર્યું છે.

[૮] આ અદાલતે કારણ દર્શાવો નોટિસનું અવલોકન કર્યું છે. કારણ દર્શાવો નોટિસના મુદ્દા ક્રમાંક ૧ માં જણાવવામાં આવ્યું છે કે અધ્યક્ષે માલવસ્તુના ભાવમાં કરાયેલ વધારો પાછો ખેંચીને મંડળીના સભ્યોના

હિત વિરુદ્ધ કાર્ય કર્યું છે. કારણ દર્શાવો નોટિસના મુદ્દા ક્રમાંક ૨ માં જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદાર એ જ વ્યક્તિ છે જે જી.સી.એમ.એમ.એફ.ના અધ્યક્ષ તથા મહેસાણા જિલ્લા કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડના અધ્યક્ષ છે અને મહારાષ્ટ્રને બીજના પુરવઠા માટે ગેરકાયદેસર નિર્ણય લીધો હતો અને આવા નિર્ણય દ્વારા તેમણે મંડળીના સભ્યોના હિત વિરુદ્ધ કાર્ય કર્યું છે. તે જ રીતે મુદ્દા ક્રમાંક ૩ થી ૫ માં અરજદારે મંડળીના હિત વિરુદ્ધ કાર્ય કર્યું હોવાના આક્ષેપો છે. મુદ્દા ક્રમાંક ૬ થી ૮ પરથી એવું જણાય છે કે ગેરકાયદેસર ભરતી કરવા અંગેના આક્ષેપો અરજદાર વિરુદ્ધ કરવામાં આવ્યા છે. મુદ્દા ક્રમાંક ૯ માં આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે ખાંડની ખરીદી માટે વધુ કિંમત ચૂકવવા બાબતે સંસ્થાના વડા તરીકે અરજદાર જવાબદાર હતો. મુદ્દા ક્રમાંક ૧૦ માં જણાવવામાં આવ્યું છે કે શ્રી ખેણગારભાઈ દેસાઈ, જે મંડળીના સભ્ય નહોતા, તેમને તેમની મુસાફરી / પ્રવાસ માટે મંડળીમાંથી ખર્ચ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. મુદ્દા ક્રમાંક ૧૧ માં અનધિકૃત દાન આપવા માટે નિર્ણય લેવાયો હતો તે અંગે ઉલ્લેખ છે. કારણ દર્શાવો નોટિસમાં દર્શાવાયેલા તમામ મુદ્દાઓમાં અરજદારની અધ્યક્ષ તરીકેની સંડોવણીનો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે.

[૯] સુનાવણી દરમિયાન, અરજદાર તરફથી હાજર વિદ્વાન વકીલ શ્રી

ચાંપાનેરીએ, મસુદા સુધારા સાથે સંલગ્ન દસ્તાવેજો તરફ અદાલતનું ધ્યાન દોર્યું જેથી એ દર્શાવી શકાય કે અરજદારે લીધેલી કાર્યવાહી મંડળીના સભ્યોના હિત માટે હતી. શ્રી ચાંપાનેરીએ રજૂઆત કરી કે કારણ દર્શાવો નોટિસમાં કરાયેલા તમામ આક્ષેપો અંગે સામાવાળા નં. ૨ ને સ્વભાવસિદ્ધ અધિકારક્ષેત્રનો અભાવ છે. જોકે, કારણ દર્શાવો નોટિસનું અવલોકન કરતાં આ અદાલતને જણાય છે કે અરજદાર પર, અધ્યક્ષ તરીકે, મંડળીના હિતના વિરુદ્ધ વર્ત્યાનો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે.

[૧૦] ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિમાં બાબતના આવા દૃષ્ટિકોણને ધ્યાનમાં લેતા, એવું કહી શકાય નહીં કે કારણ દર્શક નોટિસ અધિનિયમની કલમ ૭૬બી હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે અધિકારક્ષેત્ર વિના છે.”

૭. કેસના રેકૉર્ડ પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે માનનીય એકલ ન્યાયાધીશે વર્તમાન કેસમાં વિવેકાધીન અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાની ના પાડી હતી અને તેથી, અપીલના તબક્કે અમારી અધિકારક્ષેત્ર મર્યાદિત છે કે નામંજૂર કરાયેલ વિવેકાધિકાર ન્યાયસંગત છે કે નહીં તે જ જોવાનું છે. અમારી માન્યતા છે કે માનનીય એકલ ન્યાયાધીશે એવા વ્યક્તિના હિતમાં વિવેકાધીન અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાની ના પાડવામાં કોઈ ભૂલ કરી નથી, જેના વિરુદ્ધ તે સોસાયટીમાં, જેમાં ગરીબ ખેડૂતોએ તેમની પ્રાથમિક સોસાયટીઓ મારફતે

સભ્યપદ ધરાવે છે, ગેરવહીવટ અને આર્થિક અનિયમિતતાઓના ગંભીર આક્ષેપો અને આરોપો છે. અમે આક્ષેપોના પાસાં અંગે કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવા ઈચ્છતા નથી, પરંતુ પ્રથમદર્શી રીતે અમારી દૃષ્ટિએ કરવામાં આવેલ આક્ષેપોમાં કંઈક તત્ત્વ છે, જે સત્તાધિકારી સમક્ષ ચાલતી કાર્યવાહીનો વિષય છે અને જેના વિશે તપાસ થવી આવશ્યક છે. તેથી, આ તબક્કે અપીલકર્તા વિરુદ્ધ કંઈપણ નોંધ કરવી યોગ્ય નહીં થાય, કારણ કે તેનાથી અપીલકર્તાના કેસને પૂર્વગ્રહ પેદા થશે. અમારી માન્યતા છે કે અપીલકર્તા વિરુદ્ધ કરવામાં આવેલા પ્રથમદર્શી આક્ષેપોને ધ્યાનમાં લેતાં વિવેકાધીન સત્તાનો ઉપયોગ કરવો યોગ્ય નહીં થાય; અન્યથા, સહકારી ચળવળનો મૂળ હેતુ જ નિષ્ફળ થઈ જશે.

૮. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે કાર્યવાહી મોડા તબક્કે શરૂ કરવામાં આવી છે. જોકે, શ્રી જાની દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલોમાં અમને પૂરતો સાર જોવા મળે છે કે અહેવાલ તૈયાર હોવા છતાં, આ અદાલત સમક્ષ બાકી રહેલી જનહિત અરજીને ધ્યાનમાં રાખીને, પ્રતિવાદી સત્તાધિકારીઓએ કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે અંતિમ નિકાલ સુધી રાહ જોઈ હતી. તેથી, અમારી એવી માન્યતા છે કે કહેવાતો વિલંબ પ્રતિવાદી સત્તાધિકારીના માર્ગમાં અવરોધરૂપ બની શકે નહીં.

૯. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે રજિસ્ટ્રારને કાર્યવાહી આરંભ

કરવાની કોઈ અધિકારિતા નથી. અમે આ દલીલથી ખાસ પ્રભાવિત થયા નથી. જ્યારે રજિસ્ટ્રારે મેનેજિંગ કમિટીની નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયામાં ભાગ લીધો ન હોય, ત્યારે તે અધિનિયમની કલમ ૭૬બી હેઠળ નોટિસ જારી કરવા સક્ષમ છે.

૧૦. એ બાબત ધ્યાનમાં રાખવી આવશ્યક છે કે ગુજરાત સહકારી મંડળીઓ અધિનિયમ, ૧૯૬૧ સહકારી ચળવળને પ્રોત્સાહન આપવા અને ગરીબ ખેડૂતોની જીવનપરિસ્થિતિઓમાં ઉન્નતિ લાવવાના ઉદ્દેશ્ય હેતુસર ઘડવામાં આવ્યો છે. જો અપીલકર્તા જેવો કોઈ વ્યક્તિ, જે આવી મંડળીના કારોબારના સુકાન પર છે, વિવાદિત નોટિસમાં દર્શાવ્યા મુજબ પોતાના વ્યક્તિગત લાભ માટે વ્યાપક પાયે આર્થિક અનિયમિતતાઓમાં પ્રવૃત્ત થાય, તો સહકારી મંડળીની રચનાનો હેતુ નિષ્ફળ જશે. તેથી, જો આ અદાલત આ તબક્કે દરમિયાનગીરી કરે અને વિવાદિત નોટિસને રદ કરે, તો તે અપીલકર્તા દ્વારા આક્ષેપિત રીતે કરવામાં આવેલી ગંદી ગેરકાયદેસર અને અનિયમિત આર્થિક પ્રવૃત્તિઓને ચાલુ રાખવા સમાન ગણાશે. અહીં ઉલ્લેખ કરવો આવશ્યક છે કે અપીલકર્તાને અગાઉ પણ સમાન નોટિસોને પડકારવાનો અવસર મળ્યો હતો, જે આ અદાલતના ના કેસમાં થયેલા નિર્ણય પરથી સ્પષ્ટ થાય છે. અમારી દૃષ્ટિએ, આ અપીલકર્તાના નેતૃત્વની ગુણવત્તા વિશે ઘણું કહી જાય છે.

૧૧. આ તબક્કે, અમે આ સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે અમે પડકારાયેલ

સૂચનાની ગુણદોષની બાબતે કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરતા નથી અને ક્ષણમાત્ર માટે પણ એવો ગેરસમજ થવો જોઈએ નહીં કે અમે પડકારાયેલ સૂચનામાં અપીલકર્તા વિરુદ્ધ કરવામાં આવેલા આક્ષેપોને સત્ય તરીકે સ્વીકારી લીધા છે. પડકારાયેલ સૂચનામાં તેના વિરુદ્ધ આક્ષેપિત કહેવાતી અનિયમિતતાઓ બદલ અમે અપીલકર્તાને દોષિત ઠરાવવાનો કોઈ પ્રસ્તાવ રાખતા નથી. અમારા વિચારપૂર્વકના અભિપ્રાય મુજબ, અપીલકર્તાએ પડકારાયેલ કારણ દર્શાવો સૂચનાનો જવાબ આપવો જોઈએ અને કાયદા હેઠળ તેને ઉપલબ્ધ એવા આધારોએ સત્તાધિકારીઓને સમજાવવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ કે પડકારાયેલ સૂચનામાં તેના વિરુદ્ધ કરવામાં આવેલા આક્ષેપો ટકાઉ નથી. તેથી, વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ દ્વારા પસાર કરાયેલા પડકારાયેલ આદેશમાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે અમે પ્રવૃત્ત નથી.

૧૨. નિઃસંદેહ શ્રી નાઈકએ આ અદાલતનું ધ્યાન સર્વોચ્ચ અદાલત તથા આ અદાલતના વિવિધ નિર્ણયો તરફ દોર્યું છે. જોકે, અમારી દૃષ્ટિએ, રજિસ્ટ્રાર દ્વારા નોંધપાત્ર દસ્તાવેજ તથા હકીકતી નિષ્કર્ષો પર પહોંચવામાં આવ્યા છે તે જોતા, એમ કહી શકાતું નથી કે કાર્યવાહી રાજકીય પ્રેરિત છે અથવા આ તબક્કે આ અદાલત દ્વારા આ વિવાદમાં કોઈ પણ રીતે હસ્તક્ષેપ કરવાની આવશ્યકતા છે.

૧૩. માનનીય એકલ ન્યાયાધીશે સ્વીકારેલાં કારણો અને નોંધેલાં નિષ્કર્ષો સાથે અમે સંપૂર્ણપણે સહમત છીએ. તેથી, અપીલમાં કોઈ જ તત્ત્વ નથી અને તે અનુસાર તે નામંજૂર કરવામાં આવે છે. સિવિલ અરજીનો પણ તે મુજબ નિકાલ કરવામાં આવે છે.

૧૪. એ વાત તો સ્વયંસ્પષ્ટ છે કે આવી વિવાદિત અરજીઓ હવે દિનચર્યાનો ભાગ બની ગઈ છે. આવી કાર્યવાહી સમાજના ખર્ચે શરૂ કરવામાં આવે છે અને આવી તુરંચ વિવાદિત અરજીઓના કારણે ન્યાયિક સમયનો નોંધપાત્ર વ્યય થાય છે અને તેથી આવી વિવાદિત અરજીઓ ગંભીર વિચારણા પાત્ર છે તથા આવા કેસોમાં ઊંચો ખર્ચ સમાજમાંથી નહીં પરંતુ વિવાદકર્તાઓ પર વ્યક્તિગત રીતે લાદવામાં આવવો આવશ્યક છે. અમારું મત એવું છે કે આ તબક્કે, જો ઊંચો ખર્ચ નહીં, તો પણ નિવારક ઉપાય તરીકે રૂ. ૭૫૦૦/- નો પ્રતીકાત્મક ખર્ચ અપીલકર્તા પર લાદવો જરૂરી છે. તદનુસાર, રૂ. ૭૫૦૦/- નો ખર્ચ અપીલકર્તા પર લાદવામાં આવે છે.

(કે.એસ. ઝવેરી, ન્યાયમૂર્તિ)

(એ.જી. ઉરૈઝી, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા

ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*